
SİLİFKE YÖRESİ YÖRÜK KÜLTÜRÜNDE SERBEST ÖLÇÜLÜ İKİ YENİ TÜRKÜ

TWO FOLK SONGS IN FREE VERSE FROM YÖRÜK (NOMADIC TURKISH COMMUNITY) CULTURE IN SİLİFKE REGION

ДВЕ НОВЫЕ ПРОИЗВОЛЬНЫЕ НАРОДНЫЕ ПЕСНИ ИЗ КУЛЬТУРЫ ЙОРУКОВ СИЛИФКЕВСКОГО РЕГИОНА

Sonat SEYHAN*

ÖZ

Geçmişte zaman zaman Selekos devleti ve Karaman beyliğinin başkenti olan Silifke, Erzurum Horasan'dan göçen Türk obalarının da merkezi olmuş ve bu sayede zengin bir halk kültürü merkezi haline gelmiştir. Silifke yöresi konar göçerlerinin (Yörüklerin) Türküleri de yörenin kültürünü yansıtan folklorik unsurlarını oluşturmaktadır. Derlenen ve notaya alınan Silifke Türküleri ile ilgili, müzikolojik açıdan bilimsel bir saha araştırması ve derlemesi yapılmamış olması, bu makalenin oluşumu ve ortaya konma sebebidir. Makalede insan, kültür, Silifke yöresi, Yörükler ve halk müziği kavramlarıyla ilgili bilgiler verilmiş, ve kavramlar halkbilimi araştırmacılarının görüşleriyle birlikte açıklanmıştır. Araştırma alanımız olan Silifke'nin dağ köylerinde konargöçer (Yörük) olarak yaşayan kişilerden derlenen ve kayıt altına alınan bu türkülerin tespiti yapılmıştır. Çalışmamızdaki kaynak kişiler Taşucu nahiyesinden Ahmet Bülbül, Buruncu köyünden Ahmet Ali Çavuş'tur. 1960 ve 1976 yılında makaralı teybe ses kayıtları alınmış ve notaya aktarılmıştır. Makalemizde derlenen türkülerin sesli kayıtlardan notaya aktarılmasında azami dikkat ve titizlik gösterilmiştir. Silifke müzik folkloru ile ilgili doğru, eksiksiz ve bilimsel bilgilere ulaşılması hedeflenmiştir. Geçmişimizden gelen bu türkülerin gelecek nesillere bozulup yozlaşmadan gerçeklerine uygun bir şekilde aktarılmasının sağlanmasına önem verilmiştir. Kaynaklarımızın başında türkülerimizi derleyen Özcan Seyhan gelmektedir. Derlenen bu türküler makaralı teypten tarafımca notaya aktarılmıştır. Araştırma kaynak derlemesine dayalı niteliksel bir çalışmadır. Mersin (İçel) ilinin Silifke ilçesinde yapılan derleme çalışması neticesinde serbest ölçülü iki yeni türkü derlenmiş ve notaya alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnsan, Kültür, Yörük, Silifke Yöresi, Türkü Okşama, THM Serbest Ölçü

* ORCID: [0000-0002-9009-6055](https://orcid.org/0000-0002-9009-6055) Öğr. Gör. Dr. Trabzon Üniversitesi G.S.E. Müzik Öğretmenliği Bölümü Trabzon, Türkiye, sonatseyhan@gmail.com

Silifke Yöresi Yörük Kültüründe Serbest Ölçülü İki Yeni Türkü

ABSTRACT

Silifke, which was the capital of the Selefkos state and Karaman principality from time to time in the past, became the center of the Turkish camps who migrated from Horasan in Erzurum and thus became a rich folk culture center. The folk songs of the nomads (Yörüks) of the Silifke region also constitute the folkloric elements that reflect the culture of the region. The fact that no musicologically scientific field research and compilation has been carried out on Silifke folk songs that have been compiled and notated is the reason for the formation and presentation of this article. In the article, information about the concepts of human, culture, Silifke region, Yörüks and folk music is given, and the concepts are explained with the views of folklore researchers. These folk songs were collected and recorded from people living as nomads (Yörüks) in the mountain villages of Silifke, which is our research area. The source persons in our study are Ahmet Bülbül from Taşucu district and Ahmet Ali Çavuş from the village of Burunucu. Sound recordings were made on reel tapes in 1960 and 1976 and transferred to notes. Maximum care and diligence has been shown in transferring the folk songs collected in our article from voice recordings to notes. It is aimed to reach accurate, complete and scientific information about Silifke music folklore. Importance has been attached to ensuring that these folk songs from our past are passed on to future generations without any corruption. Özcan Seyhan, who compiled our folk songs, comes first among our resources. These songs collected were transferred to the note by me from reel tapes. The research is a qualitative study based on source collection. As a result of the compilation study carried out in Silifke district of Mersin (İçel) province, two new free-measured folk songs were compiled and notated.

Keywords: Human, Culture, Yörük, Silifke Region, Folk Song Performance, Turkish Folk Song Verse

АННОТАЦИЯ

Народные песни - это способ турецкого народа свободно выражать свои чувства и мысли.

Силифке, который в прошлом время от времени был столицей государства Селефкидов и княжества Караман, также стал центром турецких поселений мигрировавших из Эрзурумского Хорасана. Таким образом, он стал богатым центром народной культуры. Народные песни кочевников (йоруков) района Силифке также представляют собой фольклорные элементы, отражающие культуру региона. Тот факт, что по собранным и нотным материалам народных песен силифкийских турков не проводилось никаких музыковедческих исследований и компиляций, является причиной исследования и презентации данной статьи. При формировании статьи была дана информация о концепциях человека, культуры, региона Силифке, йоруков и народной музыки. Все они были исследованы на основе научных трудов фольклористов. Целевую группу составили кочевники из Силивкевского района, жители горных селений. Источниками в нашем исследовании являются Ahmet Bülbül из селения Ташуджу и Ahmet Ali Çavuş из села Бурунуджу. В 1960 и 1976 годах звукозаписи производились на катушке и нотифицировались. С особой тщательностью и скрупулезностью перенос народных песен из аудиозаписей в ноты был достигнут с большой точностью. Целью была, получить точную, полную и научную информацию о фольклоре силифкевской музыки и обеспечение того, чтобы эти народные песни из нашего прошлого передавались будущим поколениям в наиболее аутентичной форме без деградации и в соответствии с их реалиями. Среди других, Озджан Сейхан является нашим главным источников. Эти собранные песни

были перенесены мной на заметку с катушечной ленты. Исследование основана на сбор источников. В результате исследования в районе Силифке провинции Мерсин (Ичел), были найдены и записаны две новые произвольные народные песни.

Ключевые слова: человек, культура, йорук, Силифке, турецкая ласка, ТНМ произвольная мера.

Giriş

Nedir?, Neden?, Niçin? gibi sorularına cevap arayan insanoğlu bu sorularla bilimselliğe ulaşmaya çaba göstermiş değişken biyolojisi ve düşünce yapılarıyla bir birlerine benzemeyerek bilim sınıfı oluşmuş antropoloji olarak yerini almış, sosyoloji, tarih ve biyolojik olarak temel bilimlerin alt birimini oluşturmuştur.

Yönetkene göre; “Halk müziğinin bilimsel bileşimi ile ilgilenenlere Folklorcu, Halk Bilimci veya Müzikolog denir. Genel olarak folklorist, folklor konularının bilimini yapan bilgidir, bilim adamıdır. Halk sanatını yaşatanlar, icra edenler ise Halk Sanatçısı ve İcracı'dırlar. Halkbilimci onların gelenek olarak yaşattıklarını bilimsel şekilde inceler, tesbit eder, karşılaştırmalı metotlarla onların bileşimini yapar. Onlardan bilimsel değerde ulusal ve uluslararası alanda kullanılabilen kıymette sonuçlar çıkarır”

Bu açıdan etnolojik olarak (sosyal ve kültür tarihi) araştırmamıza konu olan Yörükleri kısaca tanımlayalım; Mehmet Eröz'e göre Yörük; Yörük ve Türkmen aynı manaya gelmekte, Anadolu'ya gelip yurt tutan göçebe oğuz boylarını (Türkmenleri) ifade eden bir kelimedir.

Anadolu göçebe hayatı yaşayan Türk kabilelerine verilen, geçimini tamamen hayvancılığa bağlı, kışın ovalarda yazın da yaylalarda geçiren konar göçer Oğuz Türkleridir. (Eröz, 1991: 20).

Diğer bir görüşü ise yürük kelimesinin aslının yüğrük olduğunu, bu tabirin sıfat halinde ileri, medenî, bilgili, cins ve saf anlamlarına geldiği gibi halk arasında kabiliyetli, dirayetli, cesur anlamlarına da geldiğini ve Dinar Türkmenlerinde düğünlerde kullanılan odunu kesmek için gençlerin dağa gittiğini, odunu ilk getiren gence çeşitli hediyeler verildiğini ve bu oduna Yüğrük Odunu (Eröz, 1991:21) adı verildiğini ifade etmiştir.

Yörüklerin kültür Özellikleri, yaşam şekilleri ve yaşayışlarını şu özelliklerle kısaca açıklayalım; Aile her şeyin üstündedir. Erkek baskın karakterde, göçlerde birlik beraberlik esastır. Yerleştikleri bölgelerde uyumludurlar. Paylaşım ve görev bilincine çok bağlıdırlar. Özgürlüklerinden ödün vermezler.

Göçebe yaşam tarzı, özgürlüklerine düşkün bir hale getirmiştir. Göç zamanı geldiğinde eğlence düzenlenerek coşkulu bir şekilde kutlanır. Yörükler, tüm ihtiyaçlarını doğadan karşıladıkları için, Doğa onlar için bir Anadır. Toprağa, Ormana ve akan sulara zarar vermezler. Acılarını, mutluluklarını, Aşkalarını, göç yolculuğunu, maniler ve türküler aracılığı ile ifade etme kültürleri vardır.

Araştırmamıza konu olan Silifke yöresi Yörüklerinin serbest ölçülü bu türküler de bunu yansıtmaktadır.

Nida Tüfekçi'ye göre; “Türkülerimiz, yeryüzünde ne kadar sosyal ve doğal olay varsa onları konuları arasına almıştır. insan-insan, insan-tabiat, insan-diğer varlıklar arasındaki ilişkiler özellikle sözlü müzikte oldukça yoğun olarak

Silifke Yöresi Yörük Kültüründe Serbest Ölçülü İki Yeni Türkü

işlenmiştir. Aşk, sevdâ türküleri, esnaf türküleri, kahramanlık türküleri oyun havaları, sohbet havaları, maniler, koşmalar, hoyratlar, koçaklamalar, destanlar v.b. konularda geniş bir repertuar oluşmuştur”.

Anonim halk şiirleri konusunda bir çok sınıflandırmalar yapılmış, anlaşılır bir sınıflandırmayı Saim Sakaoğlu yapmıştır. Sakaoğlu, Halk Edebiyatı Kavramı Üzerine başlıklı yayınında anonim halk şiir içinde eserleri manzum ve manzumensur yapıda olmak üzere iki madde de belirtmiştir. Bu çalışmada; Türkü, Mani, Tekerleme, Yanıltmaca ve Ninni manzum, Atasözü, Deyim, Bilmece, Dua ve Beddua ise manzum-mensur olarak anonim halk şiiri olarak sınıflandırdığı görülmüştür. İslam Ansiklopedisinde ise aynı sınıflandırmayı yapmıştır, ama bu kez Türkü, Mani, Ninni, Ağıt, Tekerleme ve Çocuk Sevme sözlerini (OKŞAMALAR) anonim manzum olarak göstermiştir.

Araştırmanın Konusu

Araştırmamızın konusu olan Silifke yöresi Geçmişte bir çok uygarlığa ve beyliğe başkentlik yapmış, bir çok Türk obalarının da konaklama merkezi olmuş bu sayede zengin bir halk kültürüne sahip olmuştur. Bu konar göçerlerin dokudukları kilimler ağaç işleri sanatsal olarak Türküleri ağıtları manileri Yöre kültüründe büyük zenginlikler kazandırmıştır. Gün yüzüne çıkmayı bekleyen birçok halk kültürü yalnızlığa terk edilmiştir. Araştırmamızın konusu olan ve serbest usulde yazılmış bu iki halk türküsü rahmetli babam Özcan Seyhan tarafından eski makaralı bantlara kayıt ederek derlenmiş, bantlarda yıllarca gün yüzüne çıkmayı beklemiştir. Bu derleme kayıtlarının gün yüzüne çıkartılması türkülerin tarafımdan makaralı teypten play pause şeklinde notaya alınarak değerlendirilen bu türküler Türk kültürüne katkı sağlamak amacıyla tespit edilerek, ses kaydı incelenerek, TRT Kurumu Türk Halk Müziği Repertuarı Silifke yöresi ile ilgili genel bir taramadan ve incelemeden geçirilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Silifke yöresinde yaşayan Yörük kültürünün müzik folklorunu ilgilendiren tüm müzikal yapısıyla ve konu ile ilgili derlenen türkülerin herhangi bir eksiklik kalmadan notaya alınması, Silifke müzik folklorunun otantikliği ile ilgili unsurların bozulmadan araştırılıp bilimsel neticelere ulaşılması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Silifke civar köylerinde yaşamakta olan Yörük kültüründe, müzik folkloru açısından iki adet yeni türkünün, ilk kez derlenerek ve notaya alınarak, ilk olma ve devamında gelecek çalışmalara yol göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

Araştırmanın Kapsamı

Çalışmamızda Silifke İlçesinin sınırlarında yaşamış Kaynak kişi Taşucu nahiyesi yaşamış Ahmet BÜLBÜL, bir diğer kaynak kişi de Burunucu köyünde yaşamış Ahmet Ali ÇAVUŞ'tur. 1960 ve 1976 yıllarında ses kayıtları alınarak

türküler derlenmiş ve Silifke müzik folkloru hakkında bu kaynak kişilerden bilgiler edinilmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma kaynak derlemesine dayalı nitel bir çalışmadır. Serbest Ölçülü Türküler ile ilgili bu güne kadar yapılmış çalışmalar taranmış ve Silifke'ye ait halk müziği ve kaynak kişiler hakkında bilgi edinilmiştir. Silifke bölgesi folklorik yaklaşımla incelenmiş, kaynaklarımızın başında gelen Özcan Seyhan bu Türkülerin derlemesini ve ses kayıtlarını yaparak Derlenen türküler tarafımda notaya aktarılmış, Notasyonu sağlanmıştır.

Notaya alınan ilk Serbest usullü Türkümüz.

KOYUN OKŞAMASI

Derleyen: Özcan SEYHAN
Notasyon: Sonat Seyhan
Kaynak Kişi: Ahmet Ali çavuş
Silifke/Burunucu 1960

Serbest
SAZ

ko yun eş me den boşan dı..... boşan dı en di get ti de kara
ya zı ya dö şen di..... döşen di..... a bu la sı i çinvarmaya
ü şen di..... ü şen.....di..... of ça.....lı ver mor a la koyu
na çan la rı..... çan la rı of..... of.

Türkünün kısa bir analizi:

Türkünün Adı	Koyun Okşaması
Türkünün Karar Sesi	La
Türkünün Güçlü Sesi	Mİ
Türkünün Değiştirici İşaretleri	Sı b2 FA DİYEZ Mİ B2
Türkünün Dizisi	Kerem Dizisi

Silifke Yöresi Yörük Kültüründe Serbest Ölçülü İki Yeni Türkü

Türkünün Ses Genişliği	7
Türkünün Usulü (Ölçüsü)	SERBEST USUL
Kullanılan ses dizisi	La Sibemol2 Do Re Mibemol2 Fa diyez Sol La

Notaya alınan ikinci Serbest usullü Türkümüz.

KOYUN OKŞAMASI

Derleyen:Özcan SEYHAN

Notasyon: Sonat Seyhan

Kaynak Kişi: Ahmet Bülbül

Silifke / Taşucu 1976

Serbest

2. Evlerinin önü de katıran torusu
Dibinde yayılır da keklük sürüsü
onbeş kızın içinde yoktur da
koyunumu sağan birisi
Meleme koyunum da ağılattın sen beni

3. Akar çoşarda Ermenegün deresi
Misafire bakmaz da anam Ermenegün obası
Kak gidelim de mor koyunumda Barçın yaylası
Meleme koyunum da ben guzunu getiririm

Türkünün kısa bir analizi:

Türkünün Adı	Koyun Okşamasi
Türkünün Karar Sesi	Mİ
Türkünün Güçlü Sesi	LA

Türkünün Değiştirici İşaretleri	Si b FA DİYEZ
Türkünün Dizisi	HÜSEYİNİ Dizisi
Türkünün Ses Genişliği	5
Türkünün Usulü	SERBEST USUL
Kullanılan ses dizisi	La Sibemol2 Do Re Mibemol2 Fa diyez Sol La

Sonuç

Kapsam, öz ve vasıf bakımından halk kültürünün içinden gelen bir müzik eseri, halka mal olmuş ise “Türkü”dür ve de anonimdir. Mersin ilinin Silifke ilçesinde yapılan bu derleme çalışması neticesinde Serbest usullü İki yeni türkü Özcan Seyhan tarafından derlenmiştir. Çalışmamıza konu olan bu serbest ölçülü iki yeni Türküye kaynak olan kişiler Ahmet Ali ÇAVUŞ 1960 ve Ahmet BÜLBÜL 1976 yılında ses kayıtları yapılarak derlenmiş, 2019 yılında tarafımca notaya alınmıştır. Türk halk müziği repertuarına kazandırılmıştır. Silifke yöresi Yörük kültüründe müzik folkloru tüm yönleriyle incelenmesi gerekmektedir. Silifke bölgesinde türkülerin daha önce derlenmiş türkülerinde arşivlerdeki verilerle karşılaştırılması yapılmalı, zaman içinde gerçekleşen değişiklikler ve sözlerdeki farklılıklar tespit edilmelidir.

Kaynakça

- ERÖZ, Mehmet (1991), Yörükler, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.
- GÜVENÇ, Bozkurt (1993), İnsan ve Kültür, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- SAKAOĞLU Saim (1987) “Halk Edebiyatı Kavramı Üzerine”, II. Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri, Eskişehir, , s. 287-294.
- SAKAOĞLU Saim (1997) İslâm Ansiklopedisi, C. XV, İstanbul, , s. 347-349.
- SEYHAN, Özcan (1958-1978), Makaralı teyp kayıtları Silifke.
- SEYHAN, Sonat (2001), Silifke Yöresinde Yaşayan Tahtacı Oymakları Halk Türküleri yüksek lisans tezi, Konya.
- SEYHAN, Sonat (2018), Silifke Yöresinden Altı Yeni Türkü, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi Karadeniz
- TÜFEKÇİ Nida., (1983) "Halk Müziğimiz", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi,C.6, İstanbul: iletişim Yayınları, , s. 1488.
- DEMİRCİ, Yusuf Ziya (1938), Köy Halk Türküleri, a.mlf., “Dünyada İlk Musiki Folklor Hareketleri”, s. 101, 328-329 İstanbul.
- YÖNETKEN H. B., "Folklor Dersleri I", Orkestra dergisi , S.93, (Aralık,1970), s.45.